

”KUN TYTÖN NAURU KUULUU,
NIIN TAIVAS AUKEAA”

Lastansa tapaamattomien isien kokemuksia

Iiris Markkanen

Opinnäytetyö
Syyskuu 2013
Hoitotyön koulutusohjema
Hoitotyön suuntautumis-
vaihtoehto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

IIRIS MARKKANEN:

”Kun tytön nauru kuuluu, niin taivas aukeaa”

Lastansa tapaamattomien isien kokemuksia

Opinnäytetyö 47 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Lokakuu 2013

Opinnäytetyön taustalla oli ajatus isyydestä, joka nykyaikana toteutuu monissa eri muodoissaan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli lastansa tapaamattomien isien kokemusten kuvaaminen ja sen tavoitteena oli tuottaa tietoa ja ymmärrystä lastansa tapaamattomien isien kokemuksista ja mahdollisesta tuen tarpeesta. Tietoa voidaan käyttää apuna mielenterveystyössä ja perhehoitotyössä, kun vastaavissa tilanteissa olevia isiä kohdataan. Opinnäytetyön tehtävänä oli kuvata millaisia tunteita isä kokee, kun ei saa tavata lastaan, miten lapsen tapaamattomuus vaikuttaa isän voimavaroihin ja mitä isyys merkitsee lastansa tapaamattomalle isälle. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella menetelmällä. Aineisto kerättiin isille järjestetyssä ryhmähaastattelutilanteessa teema-haastattelun avulla. Teema-haastattelulla kerätty aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulokset kertoivat lastansa tapaamattoman isän tunteista, tapaamattomuuden vaikutuksista isän elämään ja isyyden merkitykseen. Tunteet jakautuivat tunnemyrskystä tyyneen ikävään - traumaattisen kokemuksen prosessiin, tapaamattomuuteen liittyviin pelkoihin, ajan kulumisesta huolimatta tunteiden pysymiseen ja luottamukseen yhteiseen tulevaisuuteen lapsen kanssa. Tapaamattomuuden vaikutus ilmeni psyykkisenä oireiluna, arkipäivän selviytymisen haasteina, kokemuksena tuen puutteen, voimaannuttavana elämänmuutoksena ja sosiaalisena aktivoitumisena. Isyyden merkitys oli lastansa tapaamattomille isille isyyden merkityksen kasvamista, halua olla vanhempi, voimaannuttavaa tekemistä ja toivoa isyyden täyttymisestä.

Lastansa tapaamattomien isien tunteiden vaihtelevuus noudatteli traumaperäistä stressireaktiota. Lastansa tapaamattomilla isillä oli positiivisia kokemuksia isäksi tulemisesta ja he kokivat tapaamattomuuden olevan myös voimaannuttava elämänmuutos. Vastavia kokemuksia on myös tullut esiin isäksi tulleiden miesten haastattelututkimuksissa. Lapsen tapaamattomuuden kautta isät olivat myös aktivoituneet sosiaalisesti. Isillä oli myös unelma lapsen kanssa elämisestä tulevaisuudessa ja he pitivät isyyttä tavoitteena.

Lastansa tapaamattomien isien kokemusten lisäksi voisi olla hyödyllistä tutkia, millaista tukea sosiaali- ja terveydenhuolto pystyy lastansa tapaamattomalle isälle tarjoamaan. Lisäksi muita tutkimusaiheita voisivat olla isäänsä tapaamattoman lapsen näkökulma sekä lapsen tapaamattomuuteen johtaneet syyt.

Asiasanat: vanhemmuus, isyys, kriisit

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care
~~Option of~~ Nursing

IIRIS MARKKANEN

“When the Girl’s Laughter is Heard, the Heaven Opens up”
Experiences of Fathers Who Do Not See Their Children

Bachelor's thesis 47 pages, appendices 5 pages
October 2013

The purpose of this thesis was to describe the experiences of fathers who do not see their children, and their potential need for support. The data may be used to assist in the provision of mental health and family care services when fathers in comparable situations are encountered.

The study was carried out by employing the qualitative research method. The data were collected through a thematic interview in a group interview session for fathers. The data collected through the group interview was analysed using a data-based content analysis.

The findings of the study revealed the emotions experienced by a father who does not see his child, the effects that the lack of encounters with the child have on the father’s life, and the significance of fatherhood. Emotions vary from emotional turmoil to calm longing – a process of traumatic experience, fears related to the lack of encounters, the passing of time despite the longevity of emotions, and trust in a future shared with the child. The effect of not seeing a child manifested itself as psychiatric symptoms, challenges in coping with everyday life, an experience of lack of support, an empowering change in life, and social activation. The significance of fatherhood was perceived by the fathers to be increased, and to consist of a desire to be a parent, empowering activities and hope of the fulfilment of fatherhood.

In addition to researching the experiences of fathers who do not see their children, it might be useful to study what kind of support social services and healthcare providers could offer to such fathers. Another research topic could be the reasons that have led to the lack of encounters between a father and a child.

Key words: parenting, paternity, crisis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	7
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
3.1	Isyys	8
3.1.1	Perinteiset isyyden lajit	8
3.1.2	Oheneva isyys	9
3.2	Isyyteen sitoutuminen	10
3.3	Isyyden merkitys lapsen näkökulmasta	12
4	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	14
4.1	Kvalitatiivinen menetelmä	14
4.2	Teemahaastattelu	14
4.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	16
5	TOTEUTTAMINEN	17
5.1	Aikataulu ja budjetti.....	17
5.2	Osallistujat	18
5.3	Aineiston keruu ryhmähaastattelulla.....	18
6	TULOKSET	20
6.1	Lastansa tapaamattoman isän tunteet.....	20
6.1.1	Tunne myrskystä tyneen ikävään – traumaattisen kokemuksen prosessi	20
6.1.2	Tapaamattomuuteen liittyvät pelot.....	21
6.1.3	Aika kuluu - tunteet pysyvät	22
6.1.4	Luottamus yhteiseen tulevaisuuteen lapsen kanssa.....	23
6.2	Tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään.....	25
6.2.1	Psyykkinen oireilu.....	25
6.2.2	Arkipäivän selviytymisen haasteet.....	26
6.2.3	Kokemus tuen puutteesta	26
6.2.4	Voimaannuttava elämänmuutos	27
6.2.5	Sosiaalinen aktivoituminen	27
6.3	Isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle	30
6.3.1	Isyyden merkitys kasvaa	30
6.3.2	Halu olla vanhempi	31
6.3.3	Voimaannuttava tekeminen.....	31
6.3.4	Toivo isyyden täyttymisestä.....	32
7	POHDINTA.....	34
7.1	Eettisyys.....	34

7.2	Luotettavuus.....	35
7.3	Tulosten tarkastelu	37
7.3.1	Lastansa tapaamattoman isän tunteet	37
7.3.2	Tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään.....	38
7.3.3	Isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle.....	38
7.4	Jatkotutkimusehdotukset.....	39
LÄHTEET.....		40
LIITTEET		42

1 JOHDANTO

Isyyslaki 1975/700 antaa äidille oikeuden vaatia isyyden selvittämistä sekä oikeuden estää se alle viisitoista vuotiaan lapsen kohdalla. Oikeus selvittää isyys on nykyään sekä äidillä että lapsella. Tätä samaa oikeutta ei kuitenkaan ole miehellä, hänellä ei ole subjektiivista oikeutta selvittää omaa isyyttään, vaikka se nykyisin teknisesti on mahdollista. (Pimenoff 2009, 2954.)

Nykyajan muuttuvassa perhekulttuurissa syntyy mitä erilaisimpia isyyksiä, kuten etäisiä, yksinhuoltajaisia, koti-isiä ja isänä olemista avioeron jälkeen. Nykyään isyys voidaan jakaa hyvin moninaisiin ulottuvuuksiin, esimerkiksi biologia on selkeä isyyden määrittäjä, mutta se ei kuitenkaan takaa isyyttä miehelle käytännössä (Broberg & Hakovirta 2009, 188).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli lastansa tapaamattomien isien kokemusten kuvaaminen. Opinnäytetyön aihe valittiin sen ajankohtaisuuden ja mielenkiintoisuuden vuoksi. Lastansa tapaamattomien isien kokemuksia ei ole aiemmin tutkittu. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Lapsen oikeuksien tuki ry:n kanssa. Lapsen oikeuksien tuki ry toimii Suomessa lapsen oikeuksien puolesta puhujana. Se kunnioittaa YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista ja pyrkii samalla kasvattamaan sopimuksen merkitystä yhteiskunnassa. Tasavertaisen vanhemmuuden tukeminen lapsen näkökulmasta on yksi yhdistyksen keskeinen tehtävä. (Lapsen oikeuksien tuki ry.)

Tulevan sairaanhoitajan näkökulmasta aihe on itselleni ammatillisesti tärkeä. Ymmärrys lastansa tapaamattomien isien kokemuksista ja mahdollisesta tuen tarpeesta on hyödyksi hoitotyössä monella eri alueella, kuten mielenterveystyössä ja perhehoitotyössä. Tämä ymmärrys eri elämäntilanteissa olevista isistä antaa valmiuksia kohdata lastansa tapaamattomia isiä.

2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata lastansa tapaamattomien isien kokemuksia.

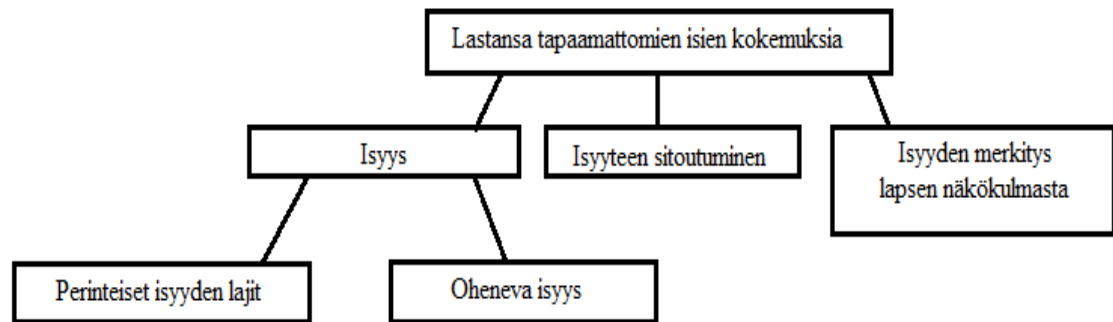
Opinnäytetyön tehtävät olivat:

1. Millaisia tunteita isä kokee, kun ei saa tavata lastaan?
2. Miten lapsen tapaamattomuus vaikuttaa isän voimavaroihin?
3. Mitä isyys merkitsee lastansa tapaamattomalle isälle?

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa ja ymmärrystä lastansa tapaamattomien isien kokemuksista ja mahdollisesta tuen tarpeesta. Tietoa voidaan käyttää apuna mielen-terveystyössä ja perhehoitotyössä, kun vastaavissa tilanteissa olevia isiä kohdataan. Lisäksi tavoitteena on lisätä omaa tietämystäni aiheesta.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tämän opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat ovat isyys, isyyteen sitoutuminen ja isyyden merkitys lapsen näkökulmasta. Isyyden osalta keskeisiä käsitteitä ovat perinteiset isyyden lajit ja oheneva isyys (Kuvio 1).

Kuvio 1. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet.

3.1 Isyys

3.1.1 Perinteiset isyyden lajit

Isyyttä voidaan tarkastella biologisena, juridisena, sosiaalisena ja psykologisena isyytenä. Biologinen isyys määritellään lapsen ja isän perinnöllisellä suhteella toisiinsa. Juridinen isyys merkitsee miehelle oikeuksia ja velvollisuuksia lain puitteissa. Sosiaalinen isyys kuvastaa lapsen mielikuvaa isästä, eli usein se kuvaa henkilöä, joka asuu lapsen kanssa ja on omalta osaltaan vastuussa lapsen eluksesta ja kasvatuksesta. Psykologinen isyys merkitsee tunnepohjaista, kiintymykseen perustuvaa ja kokonaisvaltaista suhdetta lapseen. (Mesiäislehto-Soukka, 2005, 20–22.)

Biologinen isyys on suojattu lainsäädännöllä (Isyyslaki 1975/700). Biologinen näkökulma isyyteen ja isiin on perinnöllinen suhde eli lapsi on saanut alkunsa juuri kyseisen miehen sukusoluista. Biologinen isä saa juridisen isän aseman ollessaan lasten äidin kanssa avioliitossa samanaikaisesti, kun lapsi tai lapset syntyvät. Juridinen isän asema

voidaan mahdollistaa avioliiton ulkopuolella niin, että isä tunnustaa isyyden äidin antaessa tähän suostumuksen. Isyyden tunnustaminen tapahtuu lastenvalvojan vastaanotolla ja vahvistetaan käräjäoikeudessa. Biologinen isyys on sidoksissa juridiseen isyyteen lain ja perinnöllisyyden kautta. (Isyyslaki 1975/700; Mesiäislehto-Soukka 2005, 20.)

Juridinen isyys tuo miehelle velvollisuuksia ja oikeuksia. Velvollisuudet ja oikeudet ovat lakiin kirjattuja lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyviä asioita. Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Laki turvaa juridiselle isälle ja tämän lapselle oikeuden ja mahdollisuuden luoda lapsen kehitystä palveleva ihmissuhde perheen elinolosuhteista huolimatta. Lapsen vanhempien tulisi keskinäisessä yhteisymmärryksessä sopia, että lapsen tapaamisoikeus etävanhemman kanssa toteutuu, jos vanhemmat eivät asu yhdessä. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361; Mesiäislehto-Soukka 2005, 21.)

Sosiaalinen isyys on miehen näkökulmasta rooli, jossa mies asuu lapsen kanssa hoitaen ja huoltaen lasta sekä antaen lapselle aikansa. Tässä roolissa mies toimii lapsen isähahmona. Tavallisesti sosiaalinen isä on myös lapsen juridinen ja biologinen isä, mutta ei välttämättä aina. Sosiaalinen isä jakaa arjen lapsen lisäksi yleensä myös tämän äidin kanssa. Sosiaalinen isyys ei siis vaadi aina biologista tai juridista suhdetta lapseen, vaan se voi syntyä elinolosuhteiden myötä. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 21.)

Psykologinen isyys tarjoaa miehelle mahdollisuuden antaa lapselle kokonaisvaltainen, tunnepohjainen ja kiintymykseen perustuva ihmissuhde. Psykologisen isyyden näkökulmasta isä jakaa lapsen kanssa arjen, niin että siihen kuuluu muun muassa miehen kokemaa vahvaa isyyden tunnetta, hoivaavuutta, sitoutumista, vastuullisuutta ja huolenpitoa. Isän ja lapsen välillä oleva kiintymyssuhde on luonteeltaan sellainen, että aidosti tyydyttää molempia osapuolia. Sosiaalinen isyys ja psykologinen isyys ovat määritelminä lähellä toisiaan. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 21–22.)

3.1.2 Oheneva isyys

Avio- ja avoerojen myötä yhä useampi isä elää vain osan aikaa lapsensa kanssa, sillä eroissa ja mahdollisten uusperheiden muodostuessa isän rooli muotoutuu uudelleen. Valtaosa lapsista jää erojen jälkeen asumaan äitinsä kanssa. Erillään asumisesta huoli-

matta isällä on merkittävä asema lapsen kehityksen, kasvatuksen ja hyvinvoinnin turvaajana. On todettu, että isän merkitys lapsen elämässä ei vähene eron jälkeen. Yhteyden säilyminen etävanhempaan on yksi tärkeimmistä lapsen hyvinvointia tukevista teki-
jöistä vanhempien eron jälkeen. (Broberg & Hakovirta 2009, 186–187.)

Ohenevalla isyydellä tarkoitetaan isän ja lapsen yhdessä viettämän ajan vähenemistä ja heidän välisen tunnesiteen heikkenemistä tai katoamista. Tällaiselle ohenevalle isyydelle altistavat avoerot, avioerot ja yllätysraskaudet. Isyyden elämänkaareissa saattaa myös olla vaiheita, jolloin isyys on ajoittain vahvistuvaa ja ajoittain ohentuvaa elämäntilanteesta riippuen. (Mykkänen & Aalto 2010, 79.)

Vanhempien välisellä yhteistyöllä on suuri merkitys isän ja lasten tapaamisen kannalta. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tärkeämpää on vanhempien yhteistyö tapaamisten toteutumisessa. Biologisten vanhempien yhteistyötä hankaloittaa usein se, että vanhempien riidat eivät pääty eroon, vaan päinvastoin lisääntyvät sen jälkeen. Lisäksi lapsen hyvä suhde isään edistää tapaamisten toteutumista. Tutkimusten mukaan useimmat isät haluaisivat säilyttää eron jälkeen yhteyden lapsiinsa. (Broberg & Hakovirta 2009, 188–189.)

Syitä isyyden muutoksesta ohenevaksi isyydeksi on monia. Jossakin tapauksissa äiti vastustaa ja estää lapsen ja isän tapaamisia. Joskus lapset ovat itse haluttomia tapaamaan isäänsä. Rajoittamista voi tapahtua myös viranomaisten taholta, jos tapaamisten katsotaan olevan lapselle haitaksi. Myös isät saattavat itse olla haluttomia tapaamaan lastaan, koska tapaamiset voivat olla psyykkisesti raskaita. (Broberg & Hakovirta 2009, 190–191.)

3.2 Isyyteen sitoutuminen

Isyyteen sitoutumisen käsite tarkoittaa miehen aktiivista isä-lapsisuhteen luomista ja ylläpitämistä niin, että isä on lapsen arjessa saatavilla olevana ja vastuullisena hoivan antajana. Sitoutunut isyys on arkipäivän vuorovaikutusta lapsen ja isän välillä. (Huttunen 2010, 179.) Nykyisin isät ottavat enemmän vastuuta vanhemmuudesta ja lastenhoidosta kuin aikaisemmin (Kangaspunta, Kilcku, Punamäki & Kaltiala-Heino 2004, 3522).

Miehen sitoutuminen isyyteensä on herkästi monien tekijöiden säätelemää, haurasta ja haavoittuvaa ja ulkoapäin ohjautuvaa. Onnistuessaan sitoutuminen isyyteen palkitsee miestä monin tavoin. Isyyteen sitoutuminen tuo miehen elämään tyydytystä tuottavaa vanhemmuutta, kokemusta elämisen arvoisesta elämästä ja paljon antavasta isä-lapsisuhteesta. (Huttunen 2010, 178–180.) Isäksi tulleiden miesten haastattelututkimukset ovat tuoneet esille, että suuri osa heistä arvioi elämänsä muuttuneen parempaan suuntaan ja näihin muutokokemuksiin liittyi positiivisia tunne-elämyksiä. Negatiivisia kokemuksiakin nousi esiin, kuten väsymystä, lapsen vanhempien välistä valtataistelua ja taloudellisen tilanteen heikkenemistä. (Huttunen 2010, 178–180.)

Objektiivisissa pitkittäistutkimuksissa eli seurattaessa isyyttä pitkällä aikavälillä on huomattu, että miehet, joiden varhaisaikuisuuteen on kuulunut isyyteen sitoutuminen, ovat olleet myöhemmin keski-ikässä hyviä puolisoita, työntekijöitä ja kansalaisia. Usein tätä on selitetty niin sanotulla puskuriteorialla. Tämän mukaan miehen emotionaalinen sitoutuminen lapseen toimii tervehdyttävänä puskurina työelämän aiheuttamalle stressille ja antaa voimavaroja kohtaamaan muitakin ikäviä asioita. (Huttunen 2010, 178–179.)

Sitoutunut isyys liitetään yleensä ideologiaan jaetusta vanhemmuudesta. Tämä tarkoittaa, että lapsen äiti hyväksyy isyyden ja tukee isyyteen sitoutumista. Sitoutunut isyys ja tasa-arvoinen parisuhde kytkeytyvät toisiinsa. Vanhempien eron ei nähdä kuitenkaan välttämättä vähentävän isän sitoutuneisuutta. Lisäksi isän sitoutumiseen vaikuttavat hänen motivaationsa isyyteen, lastenhoitotaidot, lähipiirin antama sosiaalinen tuki ja perhevalmennuksen kaltaiset käytännöt yhteiskunnassa. (Huttunen 2010, 175–179.)

Sitoutuneella isyydellä on merkitystä miehen eri elämänalueille. Fyysiseen terveydentilaan liittyen on todettu, että sitoutuneilla isillä on vähemmän terveyteen liittyvää riskikäyttäytymistä, kuten päihdekäyttöä tai vaarallisiin harrastuksiin liittyvää toimintaa. Sitoutuneet isät ovat sosiaalisempia sukulaisten ja lähipiirin suhteen. Sitoutuneet isät osoittavat suurempaa mielenkiintoa työtään ja sen tulevaisuutta kohtaan. Mikäli isä ajautuu eroon lapsistaan ja yhteinen päivittäinen arki lapsen kanssa vähenee, laskee isän sitoutumisen aste. Myös sitoutuneisuuden vaikutukset miehen elämänalueille vähenevät. (Huttunen 2010, 179.)

3.3 Isyyden merkitys lapsen näkökulmasta

Kun isyyttä tarkastellaan lapsen näkökulmasta, tulee jokaisella lapsella olla oikeus molempien vanhempien mukanaoloon perheen arjessa ja kasvun tukena. On lapsen edun mukaista, että hänellä on pitkäkestoisia, huolehtivia ja hoivaavia ihmissuhteita lähipiirissään. Näin lapsi kasvaa ympäristönsä suojaamana kohti hyvinvoivaa ja täysipainoista aikuistumista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9.)

Lapsen kannalta on merkitystä sillä, minkälainen isä on. Tasapainoinen lapsuus ilman isää voi olla parempi kuin huono isällinen lapsuus. (Huttunen 2001, 162.) Kuitenkin isien aktiivisella ja turvallisella osallistumisella lapsen kasvatukseen on todettu olevan paljon myönteisiä vaikutuksia lapsen myöhäisempään elämään. Se esimerkiksi vähentää tyttölasten psykologisia ongelmia ja poikien käytöksen häiriöitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 17.) Psykologinen tutkimusperinne on perustellut isän tärkeyttä lapselle kolmella eri tavalla. Ensinnäkin poikalapsi tarvitsee isältä tukea äidistä irtautumiseen ja toiseksi poikalapsi tarvitsee miehen mallia mieheksi kasvamisessa. Kolmanneksi psykologisilla tutkimuksilla on selvitetty, että isä-lapsi -suhteella on merkitystä varhaisen kiintymyssuhteen kautta lapsen kehitykseen ja kasvuun. (Mykkänen & Aalto 2010, 43.)

Isä ja äiti edustavat lapselle kahta erilaista ihmissuhdetta ja ihmistä. Isä tuntuu ja tuoksuu erilaiselta kuin äiti, hän juttelee eri tavoin kuin äiti ja hänen kiinnostuksensa yleisesti elämään ja lapsen maailmaan ovat erilaisia. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 21–22.) Lapsen kehityksessä tulisi molemmilla vanhemmilla olla yhtäläinen oikeus lapsen kasvun tukemiseen. Jokaisen lapsen yksilöllisyyden myötä rakentuu erilainen ihmissuhde ja mahdollisuus luoda yhteys omaan lapseensa tämän erilaisissa elinvaiheissa. (Lehtonen 2007, 59; Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9.)

Lapsi kasvaa, eikä odota kasvussaan. Siksi on tärkeää, että mies ottaa isyyden haltuun jo ennen lapsen varsinaista syntymää ja jatkaa isyyttään tiiviisti lapsen kasvun mukana heti lapsen syntymän jälkeen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9.) Tutkimusten mukaan lapsi kokee isän osaksi perhettään ja haluaa pitää häneen yhteyttä, vaikka ei asuisikaan isän kanssa samassa taloudessa (Broberg & Hakovirta 2009, 186.)

Lapset, joilla on hyvä suhde sekä isään että äitiin, ovat tutkimusten mukaan kaikkein tasapainoisimpia ja hyvinvoivimpia, myös erojen jälkeen. Tasapainoisuus näkyy muun muassa menestymisenä koulussa, hyvänä itsetuntona, vähäisinä käyttäytymisen ja tunte-elämän ongelmina ja parempina perhesuhteina. Lapsi samaistuu sekä samaa että eri sukupuolta olevaan vanhempaan. Kummallakin vanhemmalla on tärkeä rooli hoivan ja kiintymyksen antajana sekä yhteisen tekemisen lähteenä. Molempien vanhempien tehtävä on myös luoda lapselle rajoja kasvatuksessa. Erityisesti erotilanteissa ja lastensuojelussa lasten pitkien kiintymyssuhteiden säilymisen tulee olla ensisijaista. (Lehtonen 2007, 59.)

Isyyttä tarkastelevaa tutkimusta lapsen ja nuoren näkökulmasta on tehty niukasti. Valtaosin lasten kokemukset ja näkemykset isyydestä ovat vielä tutkimatta. (Mykkänen & Aalto 2010, 11.)

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Kvalitatiivinen menetelmä

Aineiston keräämiseen ja analysointiin valittiin laadullinen, aineistolähtöinen lähestymistapa, koska haastatteluun osallistuvien näkökulma haluttiin tarkastelemaan mahdollisimman monipuolisesti (Kylmä & Juvakka 2007, 23). Lastansa tapaamattomista isistä ei ole Suomessa olemassa aikaisempaa tutkimustietoa. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan tarkastella todellisuutta ilman tarkasti ohjaavaa teoreettista lähtökohtaa (Kylmä & Juvakka 2007, 22). Tällä opinnäytetyöllä tuotettu tieto on kontekstisidonnaista. Laadulliseen tutkimuksen ominaispiirteenä on tiedon kontekstuaalisuus (Kylmä & Juvakka 2007, 31).

4.2 Teemahaastattelu

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Teemahaastattelussa haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelussa tutkittavien näkökulmat tulevat paremmin esiin kuin strukturoidussa, tarkkoja kysymyksiä sisältävässä haastattelussa. Teemat kertovat siitä, mikä haastattelussa on kaikkein oleellisin. Teemahaastattelua voidaan pitää niin sanottuna puolistrukturoituna menetelmänä, koska se ei ole täysin vapaa haastattelutilanne vaan haastattelun sisältöä ohjaavat ennalta mietityt teemat. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.)

Teemahaastattelu sopii aiheeseen, jota on vähän kartoitettu. Tällöin haastattelijan on vaikea tietää etukäteen vastauksen suuntia. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35.) Tämän opinnäytetyön aiheesta ei ole tehty aiempaa tutkimusta, joten ennalta mietittyjen tarkkojen kysymysten tekeminen oli mahdotonta. Tällöin teemahaastattelu oli paras vaihtoehto haastattelun toteutukseen. Teemat muodostettiin opinnäytetyön tehtävistä (Liite 1). Valitut teemat auttoivat haastattelijaa sisällyttämään haastatteluun opinnäytetyön kannalta keskeiset asiat.

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu sopii käytettäväksi tilanteisiin, joiden kohteena ovat sensitiiviset aiheet tai joissa halutaan selvitetään vähän tiedostettuja asioi-

ta esimerkiksi kokemuksia ja tunteita. Haastattelu perustuu ennalta valittuihin teemoihin, mutta tarkasti määriteltäviä kysymyksiä tai niiden järjestystä ei ole kuten strukturoidussa haastattelussa. (Metsämuuronen 2009, 247.)

Eskolan ja Vastamäen (2010) mukaan teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat ovat etukäteen määriteltäviä. Haastattelija varmistaa, että kaikki teemat käydään haastattelussa läpi, mutta niiden järjestys ei ole tarkkaan suunniteltu. Haastattelijalla on tukilista käsiteltävistä asioista, mutta ei valmiita kysymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2010, 28–29.)

Teemahaastattelu päätettiin toteuttaa yhtenä ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelumenetelmä valittiin, koska haluttiin saada esiin sellaista tietoa, jota ilman ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta ei välttämättä olisi saatu esiin. Ryhmän jäsenten oletettiin voivan tukea, rohkaista, herättää muistikuvia ja innostaa toisiaan mielipiteiden vaihtoon ja niiden vertaamiseen. Ryhmähaastattelu sopii aiheisiin, joiden oletetaan sisältävän monipuolisia näkökulmia ja monenlaisia tunteita ja kokemuksia, ja niiden esiin saamisella ryhmän sisäisellä vuorovaikutuksella on merkitystä. (Mäenpää, Åstedt-Kurki & Paavilainen 2006, 30.)

Ryhmähaastattelu tulee järjestää mahdollisimman neutraalissa ympäristössä. Haastattelutilan tulee olla rauhallinen paikka, jossa pystytään välttämään ylimääräiset häiriötekijät. Haastattelutilanne tulee lisäksi järjestää niin, että ryhmähaastatteluun osallistuvilla on katsekontakti toisiinsa. (Mäenpää ym. 2006, 33.)

Tavoitteena ryhmähaastattelussa on saada haastateltavat tuntemaan, että he voivat kertoa mitä vain ilman, että se synnyttää suosiota tai epäsuosiota haastattelutilanteessa. Luottamus on ryhmähaastattelun avainkysymys. Pyrkimyksenä on luoda tilanne, jossa voidaan avoimesti jakaa eri mielipiteitä ja näkemyksiä. (Siekinen 2010, 52.) Ryhmähaastatteluun osallistuvilta pyydettiin kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta ennen ryhmähaastattelun toteutumista (Liite 2).

4.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Opinnäytetyön analyysissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aluksi ryhmähaastattelusta pyritään löytämään haastattelun keskeiset asiat, jotta siitä hahmottuisi kokonaisuus. (Kylmä & Juvakka 2007, 115.) Haastattelussa ilmenneet asiat ja tutkijan niihin liittyvä pohdinta pitää erottaa toisistaan (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 13). Oman pohdinnan erottaminen varsinaisesta haastattelun sisällöstä tehdään tutkimuspäiväkirjan avulla.

Seuraava vaihe sisällönanalyysissa on yksityiskohtainen analyysi. Se tarkoittaa pelkistämistä, ryhmittelyä ja abstrahointia. Pelkistäminen on aineistossa eli kirjoitetussa haastattelutekstissä olevan ilmaisun tiivistämistä siten, että olennainen sisältö säilyy. Sisällöllisesti samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään samaan alaluokkaan, joka saa nimen. Ryhmittelyssä etsitään ilmaisujen erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Ryhmittelyä jatketaan edelleen yläluokkien ryhmittelyyn. Yläluokat nimetään niin, että ne sisältävät alle tulevien luokkien sisällöt. Pelkistämisisissä ja ryhmittelyissä aineisto tiivistyy ja se muuttuu käsitteellisemmäksi. Yläluokat muodostavat kokonaisuuden, joka antaa vastauksen opinnäytetyötehtäviin. Alkuperäisaineistoon palataan analyysin aikana aina uudelleen tulkinnan oikeellisuuden varmistamiseksi. (Kylmä & Juvakka 2007, 112–126.) Analyysin päättyessä voidaan tarkastellusta ilmiöstä löytää mahdollisesti uusia näkökulmia. Toisaalta opinnäytetyön tekijän tulisi raportissaan liittää tuloksia aikaisemmin tutkittuun tietoon. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 29.)

Teemahaastattelulla kerätyn aineiston analyysia ohjaa edeltä suunnitellut haastattelussa käytetyt teemat, jotka on luotu opinnäytetyön tehtävien perusteella. Samaa teema-aluetta koskevat vastaukset kerätään omaksi kokonaisuudekseen (Hirsjärvi & Hurme 2011, 141–142) eli tässä opinnäytetyössä analysoitiin kolmea eri kokonaisuutta haastattelun teemojen mukaan. Tässä työssä käytetyssä ryhmähaastattelussa ei tehty eroa eri haastateltavien kesken, vaan teemat ohjasivat analyysia.

5 TOTEUTTAMINEN

5.1 Aikataulu ja budjetti

Opinnäytetyön aikataulu on esitelty oheisessa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Opinnäytetyön aikataulu.

Kuukausi/ 2013	Toiminta
Toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelman hyväksyminen ja lupa työn toteuttamiseen Lapsen oikeuksien tuki ry:ltä. - Haastateltavien osallistumisen vahvistuminen työelämätahon yhteyshenkilö Mikael Jämsäselältä.
Kesäkuu	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteydenotto ryhmähaastatteluun osallistuviin - Ryhmähaastattelun toteutus ja siihen liittyvät etukäteisjärjestelyt Helsingissä
Heinäkuu	<ul style="list-style-type: none"> - Haastattelun puhtaaksikirjoitus - Aineiston sisällönanalyysi - Opinnäytetyön tulosten kirjoittaminen
Elokuu	<ul style="list-style-type: none"> - Opinnäytetyön tulosten kirjoittaminen ja muiden opinnäytetyön muiden osien kirjoittaminen
Syys-lokakuu	<ul style="list-style-type: none"> - Opinnäytetyö valmistuu - Työelämätaholta pyydetään palaute opinnäytetyöstä ja lupa työn julkaisemiseen Theseus -tietokannassa

Opinnäytetyön kustannuksia tuli haastattelumatkasta. Ryhmähaastattelu tehtiin Helsingissä ja opinnäytetyön tekijä kulki matkan Tampereelta Helsinkiin ja takaisin junalla. Kustannus oli noin 30 euroa, jonka opiskelija maksoi itse.

Opinnäytetyön tekijällä on oma ääninauhuri, jolla haastattelu tallennettiin. Opinnäytetyöstä aiheutuvat kustannukset kertyivät toimistotarvikkeista, matkakuluista sekä puhelinkustusta. Opinnäytetyön tekijä ja työelämätahon edustaja sopivat haastateltavien kutsumisesta ja haastatteluajasta yhdessä, niin että työelämätahon edustaja välitti varsinais-

sen kutsun isille haastatteluun. Yhteensä kustannusarvioksi tuli alle 100 euroa, jonka opinnäytetyön tekijä maksoi itse.

5.2 Osallistujat

Opinnäytetyöhön rekrytoitiin Lasten oikeuksien tuki ry:n kautta kolme isää, joilla ei ole mahdollisuutta tavata ja kasvattaa biologista lastaan. Isät valikoituivat Lasten oikeuksien tuki ry:n toiminnanjohtajan avulla. Sen jälkeen, kun Lasten oikeuksien tuki ry oli hyväksynyt opinnäytetyön suunnitelman ja antanut luvan opinnäytetyön toteuttamiseen, sovittiin haastattelu Helsinkiin kesäkuulle 2013.

Osallistujat olivat iältään 36–47 -vuotiaita miehiä, joiden lapset olivat 3–13 -vuotiaita. Lapset olivat saaneet alkunsa parisuhteessa tai sen ulkopuolella. Kaksi miehistä oli asunut syntyneen lapsen kanssa jonkin aikaa ennen kuin olosuhteet olivat muuttuneet. Kenenkään isän kohdalla biologisesta isyydestä ei ole ollut epäselvyyttä, osalla tämä oli viimeistään todennettu DNA-testein. Haastatteluhetkellä yhdelläkään miehistä ei ollut minkäänlaisia kontakteja lapseensa. Lapset asuivat yhdessä biologisen äitinsä kanssa.

5.3 Aineiston keruu ryhmähaastattelulla

Ryhmähaastattelu järjestettiin rauhallisessa ympäristössä, jossa opinnäytetyön tekijä kävi etukäteen järjestämässä haastattelumiljöön ja varmistamassa tilan rauhallisuuden ja häiriöttömyyden. Opinnäytetyön tekijä toimi haastattelijana ja ryhmähaastattelu tallennettiin osallistujien luvalla. Haastattelutilanteessa haastateltavat ja haastattelijat istuivat saman pöydän ääressä niin, että ääninauhuri oli keskellä pöytää ja tallensi kaikkien puheenvuorot. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista opinnäytetyön tekijä kokeili äänten kuuluvuuden.

Haastattelutilanteen alkuun saattamiseksi haastattelijat selvitti haastateltaville työn tarkoituksen ja teemahaastattelun periaatteet sekä oman roolinsa opinnäytetyön tekijänä ja haastattelijana (Ruusuvaori & Tiittula 2005, 24). Hän kertoi haastateltaville myös tehtävän haastattelun luottamuksellisuudesta ja osallistujien anonyymiteetistä (Hirsjärvi & Hurme 2011, 98). Tässä opinnäytetyössä haastatteluun osallistuvat saivat ennen haastat-

telun alkamista sekä suullista että kirjallista tietoa opinnäytetyön etenemisestä ja haastateltavien henkilöllisyyden tunnistamattomuudesta.

Ryhmähaastattelu oli kestoaltaan noin kaksi ja puoli tuntia. Ennen haastattelun aloittamista sovittiin puheenvuorojen ottamisesta selkeästi, jotta nauhoitus olisi mahdollisimman onnistunut. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista käytiin läpi haastattelun teemat ja opinnäytetyön tekijä korosti pyrkimystä saada haastattelussa esiin haastateltavien subjektiiviset kokemukset lapsen tapaamattomuudesta. Vain heidän omat kokemuksensa olivat opinnäytetyössä arvokkaita ja käyttökelpoisia.

Ryhmähaastattelu sujui hyvin. Haastateltavat isät olivat motivoituneita ja avoimia kertoamaan tarinansa ja pohtimaan omia kokemuksiaan haastattelun teemojen kautta. Ryhmähaastattelu vaatinut haastattelun rajaamista, asiassa pysyttiin teemojen avulla. Ryhmähaastattelun teemarunko oli haastattelutilanteessa kaikkien nähtävillä, tämä auttoi aiheessa pysymistä.

6 TULOKSET

6.1 Lastansa tapaamattoman isän tunteet

Lastansa tapaamattoman isän tunteet kuvataan seuraavien yläluokkien avulla: Tunne-
myrskystä tyyneen ikävään – traumaattisen kokemuksen prosessi, Tapaamattomuuteen
liittyvät pelot, Aika kuluu - tunteet pysyvät ja Luottamus yhteiseen tulevaisuuteen lap-
sen kanssa. Aineiston luokittelu on kuvattu yksityiskohtaisesti taulukossa (Taulukko 2)
sivulla 25.

Taulukossa 2 on kuvattu lastansa tapaamattoman isän tunteet alaluokkien ja yläluokkien
avulla. Seuraavissa luvuissa esitellään nämä yläluokat sekä yläluokkiin kuuluvat alaluo-
kat. Alaluokat mainitaan ensin jokaisen kappaleen alussa. Sekä ylä- että alaluokat käsi-
tellään taulukon mukaisessa järjestyksessä.

6.1.1 Tunne- myrskystä tyyneen ikävään – traumaattisen kokemuksen prosessi

Lastansa tapaamattomalla isällä oli tapaamattomuudesta johtuen hyvin vaihtelevia tun-
teita. Hän oli tunteiden vallassa, koki menetyksen surua, sopeutui tilanteeseen ja lopulta
ikävä jäi jäljelle.

Kun lapsen tapaamattomuus alkoi, isä koki voimakkaita tunteita lapsen menetyksen
johdosta. Tunteet vaihtelivat sekavista selkeisiin.

*”Mutta sitä sä et voi tietää ennen kuin se hetki sitten tapahtuu ja siihen asti sitten on ne
tunteet niin kuin elää niin kuin maailmassa sitten välillä sekavina ja välillä hyvin sel-
keinä ja sitten se koko tilanne sitten toivottavasti laukeaa.”*

Isät kertoivat kokevansa menetyksestä johtuen voimakasta surua, jonka kanssa ajan ku-
luessa oppi elämään.

*”Tietää, että on hyvä isä ja haluaa kantaa vastuun ja haluaa rakastaa lasta koko elä-
män ja sitten sä et sitä saa olla. Niin sitten sulla on niin kuin järkyttävä suru ja ikävä
siihen lapseen.”*

Sopeutuminen lapsen tapaamattomuudesta johtuvaan suruun toi isille ymmärryksen siitä, että elämässä selviytyminen edellytti tunne-elämän vahvuutta.

”Sä opit elämään sen surun kanssa niin kuin yleensä, jos ihminen menettää läheisen, niin sä opit elämään sen asian kanssa ajan myötä, mutta ei se koskaan poistu”

Isät kuvasivat tunteidensa menetettyä lasta kohtaan muuttuvan ajan kuluessa. Tilanteeseen sopeutuneet isät kuvasivat jäljelle jäävän suuren kaipauksen lasta kohtaan. Ikävän koettiin varastoituvan sydämeen, eikä se ollut arkipäivässä enää niin konkreettisesti ja laaja-alaisesti läsnä vaan nousi esiin satunnaisina hetkinä voimakkaammin.

”Ja se on sitten se yksi ilta, se on sitten sitä, sitten märehditään oikein niin kuin sydämen kyllyydestä sitä ja kieriskellään siinä, en mä nyt tiedä itsesääli on ehkä väärä, mutta siinä semmoisessa omassa tuskassansa sitten.”

6.1.2 Tapaamattomuuteen liittyvät pelot

Lastansa tapaamattomilla isillä oli monenlaisia pelkoja lapsen tapaamattomuudesta johtuen. Pelot olivat pelkoa omien tunteiden häviämisestä tapaamattomuudesta johtuen, pelkoa lapsen tunteista tapaamattomuudesta johtuen sekä pelkoa tapaamattomuuden jatkumisesta.

Isät pelkäsivät tapaamattomuuden tukahduttavan ja turruttavan heidän tunteitaan ja rakkauttaan lasta kohtaan.

”...sitten kun mä näen sen, niin olenko mä niin kuin turruttanut itsestäni sitten sen niin kuin sen isomman rakkauden pois”

Isien pelkona oli myös lapsen reagoiminen tapaamattomuuteen. Tapaamattomuuden pelättiin muuttavan lapsen tunteita isää kohtaan. Myös lapsen kasvuympäristön pelättiin vaikuttavan lapsen tunteisiin isää kohtaan negatiivisesti, esimerkiksi negatiivisina puheina isästä tai välinpitämättömyydestä lapsen isää kohtaan. Isät epäilivät muun muassa että lapselle toimitetut lahjat ja kirjeet eivät koskaan saapuneet perille.

”Mä tiedän ja tunnen sen kaipuun kyllä itse, mutta sanotaan näin päin, että mitä se lapsi sitten kun se näkee, niin se tietää ehkä, että mä olen sen isä, mutta se ei välttämättä tunne sitä.”

Isät olivat olleet erossa lapsistaan hyvin eri pituisia aikoja, kahdeksasta kuukaudesta kolmeentoista vuoteen. Isät kuitenkin kokivat pelkoa, että tapaamattomuus jatkuu pitkään. Pitkään lapsestaan erossa ollut isä pohdiskeli lapsen kanssa yhteisen kokemuks maailman puutteen vaikuttavan isä-lapsi –suhteeseen lähes aikuisen ihmisen kanssa.

”Kun se tilanne ei enää ole sitten taas mun osalta se, vaan nyt tällä hetkellä siinä olisi teini ja kohta sitten se aikuinen. Niin se vähän aina tietysti pelottaa, että mikä se tilanne sitten on, koska se ei ole enää mikään pikkunen.”

6.1.3 Aika kuluu - tunteet pysyvät

Isät kokivat rakkauden säilyvän lasta kohtaan tapaamattomuudesta huolimatta ja kaipausta yhteiseen arkeen.

Rakkauden tunteen koettiin säilyvän ja antavan voimaa tapaamattomuudesta huolimatta. Ajan kulumisen ei koettu vähentävän rakkauden tunnetta lapseen, vaan sen ajateltiin säilyvän yhteisen arjen puuttumisesta huolimatta.

”Ei se niin kuin sitä asiaa katkaise mihinkään, vaikka sä olet siinä muutaman vuoden pois. Että sulta vaan jää ja lapselta jää saamati jotain.”

Isillä oli myös jatkuvaa kaipausta yhteiseen arkeen lapsen kanssa. Isät ilmaisivat kaipausta yhdessä vietettäviin hetkiin lapsen kanssa aina aamupuuron keittämisestä ensimmäiseen koulupäivään.

”...on kaipuu tavallaan niihin hetkiin, mitä voisi sen kanssa viettää ja kauhea ikävä siitä, että ei pääse niitä sitten kanssa viettämään. Harmittaa kyllä kovasti ja tekisi mieli olla.”

6.1.4 Luottamus yhteiseen tulevaisuuteen lapsen kanssa

Jokaisella isällä oli tilanteesta huolimatta selkeä näkemys, että lapsi on läsnä heidän elämässään jossain vaiheessa. Isät kokivat, että ensitapaaminen palkitsee odotuksen, vaikka heillä oli epävarmuus ensitapaamista kohtaan. Isillä oli toivo yhteisestä tulevaisuudesta.

Isien mielikuvissa ensitapaaminen oli hyvin merkityksellinen ja tärkeä hetki lapsen ja isän suhteessa. Heidän voimavaranaan toimi ajatus lapsen tapaamisesta. Kaikki suru koettiin olevan tapaamisen arvoista.

”sitten loppujen lopuksi se palkinto on niin suuri, että kun sä koet sen hetken siinä tulevaisuudessa sen tyttären kanssa, niin se voittaa sen kaiken surun ja ikävän”

Osalla isistä oli epävarmuutta ensitapaamista kohtaan. Epävarmuus johtui vallitsevista olosuhteista, kuten siitä, ettei isä ollut tavannut lastaan vuosiin. Epävarmuutta liittyi esimerkiksi siihen, voisiko isä tunnistaa oman lapsensa monien vuosien jälkeen.

”jos esim. tulisi pimputtaa ovikelloa ja sanois hei mä olen sun tytär, niin tuleeko itselle semmoinen, okei tämä on nyt väärin sanottu, mutta ikään kuin, että hei näytä paperit.”

Isien kuvauksista huokui toivoa, että saa olla tulevaisuudessa osa lapsen elämää. Isät olivat luottavaisia siihen, että heidän tiensä lapsen kanssa kohtaavat vielä tulevaisuudessa. Toivo kohdistui siihen, että se tapahtuisi mahdollisimman pian.

”Pitää olla ylpeä siitä, että hän on olemassa ja sä olet osa hänen elämää sitten aina tulevaisuudessa.”

Taulukko 2. Lastansa tapaamattoman isän tunteet

Esimerkit pelkistyksistä	Alaluokat	YLÄLUOKAT
<p>Paha tunnemyrsky Vaihtelevat tunteet sekavista selkeisiin</p> <p>Voimakas suru Suru lapsen menetyksestä</p> <p>Surun kanssa oppii elämään Tunne siitä, että on oltava vahva elämässä selviytyäkseen</p> <p>Kaipausta menetettyä lasta kohtaan Ikävä lapsen varastoituu sydämeen</p>	<p>Tunteiden vallassa</p> <p>Menetyksen suru</p> <p>Sopeutuminen tilanteeseen</p> <p>Ikävä jää jäljelle</p>	<p>TUNNEMYRSKYSTÄ TY-NEEN IKÄVÄÄN - TRAUMAATTISEN KOKEMUKSEN PROSESSI</p>
<p>Pelko, että tapaamattomuus tukahduttaa tunteita lasta kohtaan Pelko suurimman rakkauden turruttamisesta pois tapaamattomuudesta johtuen</p> <p>Pelkotila siitä, että lapsella ei ole tunteita isää kohtaan Pelottaa, että itsellä on voimakkaat tunteet tapaamisessa, mutta lapsella ei</p> <p>Pelko tapaamattomuuden jatkumisesta pitkään Pelottaa tavata lapsi vasta aikuisena</p>	<p>Pelko omien tunteiden häviämisestä tapaamattomuudesta johtuen</p> <p>Pelko lapsen tunteista tapaamattomuudesta johtuen</p> <p>Pelko tapaamattomuuden jatkumisesta</p>	<p>TAPAAMATTOMUUTEEN LIITTYVÄT PELOT</p>
<p>Tunnetta ei voi katkaista Ehdottoman rakkauden voima</p> <p>Kaipuu yhdessä vietettäviin hetkiin Halu olla mukana arjessa</p>	<p>Rakkauden säilyminen lasta kohtaan tapaamattomuudesta huolimatta</p> <p>Kaipausta yhteiseen arkeen</p>	<p>AIKA KULUU – TUNTEET PYSYVÄT</p>
<p>Tunne, että lapsen tapaaminen on kaiken koetun surun arvoista Usko siihen, että tietty yhteys olisi vaikka lapsi olisikin ensitapaamisella jo vanhempi</p> <p>Olosuhteista johtuva pelko tulevaan tapaamiseen liittyen Ensitapaamisessa epäusko sen todellisuudesta</p> <p>Toivo siitä, että on tulevaisuudessa osa lapsen elämää Kun tytön nauru kuuluu, niin taivas aukeaa</p>	<p>Ensitapaaminen palkitsee odotuksen</p> <p>Epävarmuus ensitapaamista kohtaan</p> <p>Toivo yhteisestä tulevaisuudesta</p>	<p>LUOTTAMUS YHTEISEEN TULEVAISUUTEEN LAPSEN KANSSA</p>

6.2 Tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään

Lapsen tapaamattomuudella oli monia vaikutuksia isän elämään. Vaikutukset olivat psyykkinen oireilu, arkipäivän selviytymisen haasteet, kokemus tuen puutteesta ja toisaalta tapaamattomuus koettiin voimaannuttavana elämänmuutoksena sekä siitä seurasi sosiaalista aktivoitumista. Tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään on kuvattu taulukossa (Taulukko 3) sivulla 30.

Taulukossa 3 on kuvattu tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään alaluokkien ja yläluokkien avulla. Seuraavissa luvuissa esitellään nämä yläluokat sekä yläluokkiin kuuluvat alaluokat. Alaluokat mainitaan ensin jokaisen kappaleen alussa. Sekä ylä- että alaluokat käsitellään taulukon mukaisessa järjestyksessä.

6.2.1 Psyykkinen oireilu

Isät toivat esiin erilaisia masennusoireita, jotka olivat alkaneet lapsen menetyksestä. Isät kuvasivat masennusoireita esimerkiksi henkisenä rikkoutumisena, negatiivisena vaikutuksena voimavaroihin, hirveänä taakkana, elinikäisenä pahana olona ja tuskassa kieriskelynä.

”Nää on niitä tunteita, minkä kanssa joutuu sitten elämään, että kyllä se tunne niin kuin siihen isyyteen on vahva, kyllä se niin kuin lamaannuttaa sitten ihan täysin, että se kaikki ympärillä niin kuin häviää siitä.”

Psyykkiseen oireiluun liittyi myös univaikeuksia. Univaikeudet tuntuivat toisaalta ylitsöpääsemättömiltä ja niiden helpottamiseksi saatettiin jossain tapauksessa turvautua alkoholiin. Univaikeuksien koettiin liittyvän tapaamattomuuden alkamiseen ja sen käsittelyyn. Jos tapaamattomuus oli jatkunut jo vuosia, ei isä enää kertonut kärsivänsä tämän vuoksi univaikeuksista.

”...että sen tytön ei tarvitse tulla sitä juoppoa vastaan, mitä mäkin olisi tosi äkkiä ollut kerta se ensimmäinen puoli vuotta, ei siinä ole niin kuin mitään tolkkua siinä, että sä rykäset 4 lasillista Jägermeisteria, nukut 2 tuntia ja lähdet töihin. Ei se ole niin kuin, ei se ole edes nukkumista. Sä saat vaan älyt pois ja sä pystyt niin kuin olemaan hetken aikaa niin kuin tavallansa siitä maailmasta ulkona.”

6.2.2 Arkipäivän selviytymisen haasteet

Isät kuvailivat, että tapaamattomuuden alkuvaiheessa muut velvollisuudet tuntuivat toisarvoisilta tapaamattomuuteen liittyvien asioiden hoitamisen rinnalla. Motivaatio lapsen liittyvien asioiden hoitamiseen oli suuri, vaikka muualla arkipäivässä jaksamista ei ollut.

”Ainoa asia mihinkä pystyi niin kuin täysillä keskittymään oli se, että jos täytyi niin kuin lakimiehelle toimittaa jotain lippuja ja lappuja. Siihen oli sitten energiaa vaikka 12 tuntia yhtä soittoa, ilman niin kuin sekunninkaan taukoa.”

Lapsen tapaamattomuudesta seurasi isille ongelmia työelämässä. Ongelmat liittyivät työssä jaksamiseen, työvelvoitteiden hoitamiseen ja oman yrityksen johtamiseen. Työssä jaksamattomuus saattoi aiheuttaa myös sairausloman tarpeen:

”Omalla kohdallani kyllä siitä tuli saman tien niin kuin sairausloma, että ei pystynyt edes kuvittelemaan työssäkäyntiä niin kuin millään tavalla. Että puhuttiin niin kuin, mä jään yli vuodeksi niin kuin pois ja lopullisesti, että mä sanoin itseni irtikin vielä töistä.”

Oikeusprosessit, joita isät käynnistivät isyyteen liittyvien oikeuksiensa hakemiseksi vaikuttivat heidän talouteensa heikentävästi. Osa joutui luovuttamaan kesken oikeusprosessin taloudellisen tilanteen takia.

”Niin nämä kaikki prosessit vei sitten useita kymppitonnieja niinkun rahaa.”

6.2.3 Kokemus tuen puutteesta

Lastansa tapaamattomat isät kokivat, että apua ei saa. Isien kokemuksen mukaan yhteiskunta ei tarjonnut heille apua omasta eikä lapsen näkökulmasta muun muassa isä kertoo sosiaaliviranomaisen olleen sitä mieltä, että lapsen ei tarvitse koskaan nähdä isäänsä.

”Yhteiskunta tavallaan painaa vaan enemmän ja enemmän sinne lokaan, mistään ei saa niin kuin siinä mielessä apua ja huomaa, että kuinka heikoilla sitä oikeastaan siinä kun yrittää pedata niin kuin oikeuksiaan tai lapsen oikeuksia, miten vaan sen katsoo.”

Isien kokemuksen mukaan tukea ei saa. Ympärillä olevat ihmiset kehottivat unohtamaan asian.

”Kukaan ei voi auttaa. Kaikki sanoo, ettet sä voi tehdä mitään, unohda koko juttu.”

6.2.4 Voimaannuttava elämänmuutos

Oivallus omaan elämään keskittymisestä seurasi isillä suruprosessin jälkeen. Isät ymmärsivät, että edessä oli hetki, jolloin piti alkaa keskittyä omaan elämään.

”Olen saanut jollain tapaa itseäni niskasta kiinni ja pystynyt elämään suurin piirtein niin kuin normaalia elämää ilman, että tämä asia niin kuin kokoajan päällimmäisenä.”

Isät rupesivat keskittymään myös omasta itsestä huolenpitoon. Huolenpito näkyi i fyysisestä kunnosta huolehtimisena.

”...miten iso osa niin kuin tämmöisellä niin kuin henkiselä asialla, että sä olet fyysisesti myös kunnossa, että sen olen huomannut, että mä olen sen voimavaran kautta niin sitten mä urheilen ihan älyttömän paljon, että joka päivä niin kuin teen, että se fyysinen kunto mahdollistaa niin kuin henkiset voimavarat.”

Isät saivat lapsen menetyksestä myös myönteisiä vaikutuksia elämäänsä. Se antoi tietoisuutta hankalista tilanteista selviämiseen ja toimi voimanlähteenä tulevaisuuden suunnittelussa.

”Se muutti mun elämän ihan täysin ja se hetki siitä syvimmästä kriisistä niin siitä tuli mun elämän suuri voimalähde ja mä rupesin elämään sitä elämää, mitä mä halusin elää.”

6.2.5 Sosiaalinen aktivoituminen

Oma kokemus lapsen menetyksestä herätti isissä halun auttaa muita. Isät olivat aktivoituneet esimerkiksi yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Aktivoitumisen lähteenä koettiin olevan nimenomaan oma lapsi.

”Mulle on tapahtunut joku tämmöinen asia, joka on niin kuin laukaissut sitten mussa suuren halun niin kuin tehdä töitä ja auttaa muita ja kaikki on niin kuin hänestä (lapsesta) lähtösin.”

Isät tunsivat, että sosiaalinen aktivoituminen näkyi myös uusien ihmissuhteiden löytymisenä lapsen menetyksen kautta. Isät olivat solmineet uusia ihmissuhteita ja löytäneet uusia ystäviä menetyksen myötä.

”Mä olen löytänyt ihan huikean määrän niin kuin ystäviä, joita mä en olisi koskaan niin kuin tullut tapaamaan, jos ei niin kuin menetystä olisi tapahtunut.”

Taulukko 3. Tapaamattomuuden vaikutus isän elämään

Esimerkit pelkistyksistä	Alaluokat	YLÄLUOKAT
<p>Sai kädet laahaamaan maata Lamautuminen täysin, kun lapsi poistuu elämästä</p> <p>Nukkuminen ei ollut mitenkään mahdollista Alkoholi tuntui oikealta ensiavulta saada unen päästä kiinni</p>	<p>Masennusoireet lapsen menetyksestä johtuen</p> <p>Univaikeudet</p>	PSYKKINEN OIREILU
<p>Akuuttivaiheessa pystyi keskittymään vain lapsiasian hoitamiseen Akuuttivaiheessa velvollisuuksien siirtäminen myöhemmäksi</p> <p>Tapaamattomuus vei työn Akuuttivaiheessa tyhjä hylsy, mikä lähti aamulla töihin</p> <p>Oikeusprosessi vei useita kymppitonnetta rahaa Tapaamattomuus vei omaisuuden</p>	<p>Alkuvaiheessa muut velvollisuudet toisarvoisia</p> <p>Ongelmat työelämässä</p> <p>Taloudelliset vaikeudet</p>	ARKIPÄIVÄN SELVIYTYMISEN HAASTEET
<p>Mistään ei saa apua Kukaan ei voi auttaa</p> <p>Kaikki sanoo, että unohda koko juttu Yhteiskunnalta ei saa tukea</p>	<p>Apua ei saa</p> <p>Tukea ei saa</p>	KOKEMUS TUEN PUUTTEESTA
<p>Jossain vaiheessa tuli hetki, jolloin piti keskittyä omaan elämään Elämästä kiinnisaaminen ilman että tapaamattomuus on koko ajan päällimmäisenä</p> <p>Fyysisestä kunnosta huolehtiminen tulevaisuuden tapaa- mista varten Fyysinen kunnosta huolehtiminen mahdollistaa henkisen kestävyuden</p> <p>Elämän syvimmästä kriisistä tuli suuri voimanlähde Lapsen menetyks on tuottanut tietoisuuden selvittää hankalista tilanteista</p>	<p>Oivallus omaan elämään keskittymisestä</p> <p>Fyysisestä kunnosta huolehtiminen</p> <p>Lapsen menetyksestä voimaantuminen</p>	VOIMAANNUTTAVA ELÄMÄN MUUTOS
<p>Tapa käsitellä muiden ihmisten murheit on muuttunut Lapsen menetyksen kautta löytyi halu tehdä töitä muiden auttamiseksi</p> <p>Lapsen menetyksen kautta on tutustunut moniin ihmisiin Lapsen menetyksen kautta on löytynyt uusia ystäviä</p>	<p>Oma kokemus lapsen menetyksestä herätti halun auttaa muita</p> <p>Uusien ihmissuhteiden löytymisen lapsen menetyksen kautta</p>	SOSIAALINEN AKTI- VOITUMINEN

6.3 Isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle

Isyydellä oli monimuotoinen merkitys lastansa tapaamattomalle isälle ja se kuvataan seuraavien yläluokkien avulla: Isyyden merkitys kasvaa, halu olla vanhempi, voimaannuttava tekeminen sekä toivo isyyden täyttymisestä.

Taulukossa 4 on kuvattu isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle alaluokkien ja yläluokkien avulla. Seuraavissa luvuissa esitellään nämä yläluokat sekä yläluokkiin kuuluvat alaluokat. Alaluokat mainitaan ensin jokaisen kappaleen alussa. Sekä ylä- että alaluokat käsitellään taulukon mukaisessa järjestyksessä.

6.3.1 Isyyden merkitys kasvaa

Isät kokivat, että isyys säilyy tapaamattomuudesta huolimatta. Se ei lopu, vaikka lapseen ei ole yhteyttä. Myöskään lapsesta erossa vietetyllä ajalla ei nähty olevan merkitystä.

”...muutenkin mitä se isyys merkitsee, että kyllä se säilyy, vaikkei sitä lasta ei ole yli 10 vuoteen nähnyt. Niin kuitenkin sitten tietää, että se on kuitenkin siellä jossain.”

Isyys loi myös miehille sitoutumisen tarpeen. Miehet kokivat tarvetta sitoutua yhdessä lapsen kanssa elämiseen, hänen kasvatukseensa ja yleisesti ottaen perhe-elämään.

”Että me sitoudutaan perhe-elämään, sitoudutaan lapsen kasvatukseen, yhdessä elämiseen.”

Isyyttä miehet kuvasivat kokonaisvaltaisena tunnesiteenä. Isyyttä luonnehdittiin kaiken muuttavaksi tunnesiteeksi ja maailman parhaaksi asiaksi:

”Se oli paras asia maailmassa, että sä oot sun lapsen isä. Mikä on hienompi tunne tai tilanne.”

Osa isistä oli elänyt lapsensa odotusajan yhdessä lapsen äidin kanssa. Odotusaikaa luonnehdittiin henkiseksi valmistautumiseksi isyyteen ja isyyden merkityksen koettiin kasvavan raskausaikana. Lapsen syntymähetki oli hyvin voimakas kokemus.

”Kun ensimmäisen kerran pidät sitä niin kuin omaa lasta sylissä, niin sittenhän se pieni ihme tapahtuu siinä ja kaikki unohtuu ja sun koko maailma muuttuu kauheasti ja sä vaan tuijotat sitä omaa pikkuista prinsessaa siinä silmissä ja toteat, että nyt se on tässä.”

6.3.2 Halu olla vanhempi

Halu olla lapsen elämässä mukana ja antaa sille sisältöä nousivat esiin isien kertomuksista. Isät kokivat, että heillä oli lapsellensa annettavaa ja he toivoivat voivansa viettää lapsen kanssa mahdollisimman paljon aikaa.

”Mä haluun tarjota sille kaiken sen hyvän, jonka jokainen lapsi ansaitsee omaan elämään. Se on surullista, että lapselta evätään se oikeus ja mahdollisuus elää isän kanssa, joka haluaisi tarjota sille koko elämän.”

Isyyden koettiin olevan sitoutumista kasvatukseen ja tarve pitää huolta lapsesta. Isyyteen nähtiin kuuluvaksi vastuunkanto ja huolenpito lapsesta sekä oman persoonan näkyminen kasvatuksessa.

”Lähellä asuvan vanhemman vaikutus, mun mielestäni, tulee muokkaamaan sitä lapsen persoonaa eli nyt kun mä en pääse olee sen lapsen kanssa, mä en pääse välittämään omaa elämäkatsomustani hänelle vaan nyt sen tehtävän suorittaa sitten joku muu.”

Vaikka isyyden merkitys miehille oli henkilökohtaisesti suuri ja kiintymys omaan biologiseen lapseen järkkymätöntä, kokivat miehet sosiaalisen isyyden olevan rinnastettavissa biologiseen isyyteen. Kun lapsen kanssa on paljon, siihen kasvaa.

”Mun nähdäkseni isänä olo ei välttämättä tarvitse sitä biologista yhteyttä eli kun sä olet vaan paljon lapsen seurassa, niin siihen kasvaa.”

6.3.3 Voimaannuttava tekeminen

Voimaannuttava tekeminen toimi isille luontevana keinona selviytyä arjessa ilman lapsen läsnäoloa. Voimaannuttavaa tekemistä oli lapsen merkkipäivien juhminen yksin.

”...ostaa ne joululahjat ja synttärilahjat ja muut, vaikka ei näekään sitä lasta, vaan niin kuin sillä tavalla, että muistaa ikään kuin se olisi siinä.”

Miehet kokivat, että konkreettisten asioiden tekeminen käsin, kuten leikkipuiston rakentaminen talon pihalle tai syntymäpäiväkakun leipominen lapselle helpotti ikävää ja toi tunteen lapsen läheisyydestä. Nämä asiat olivat toiminnallista lapsen muistamista.

Ei tarte olla kuin ruokakaupassa, tulee joku tietty ruoka-aine vastaan, ahaa tästä se tykkää, mä otankin tätä. No sitten syöt illalla sitä, ei se ole sen kummempaa.”

6.3.4 Toivo isyyden täyttymisestä

Unelma lapsen kanssa elämisestä motivoi lastansa tapaamattomia isiä jaksamaan arkipäivässä ja uskomaan tulevaisuuden yhteiseloön lapsen kanssa.

”Sulla on unelma kuitenkin elämisestä sen lapsen kanssa, joka niin kuin tavallaan ruokkii sitä sua jaksamaan.”

Tapaamattomuus loi isille suunnattoman kaipauksen lasta kohtaan. He kertoivat tapaamattomuuden hallinneen heidän elämäänsä kokonaisvaltaisesti.

”Tyttöä on ikävä. Koko asia on hallinnoinut täysin mun elämääni, yöt ja päivät.”

Taulukko 4. Isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle

Esimerkit pelkistyksistä	Alaluokat	YLÄLUOKAT
<p>Isyys ei lopu, vaikka lapseen ei ole yhteyttä Kun lapsi on olemassa, vahva kiintymyssuhde säilyy</p> <p>Isyys on sitoutumista yhdessä elämiseen Isyys on sitoutumista lapsen elämään</p> <p>Paras asia maailmassa on olla lapsen isä Kaiken muuttava tunneside</p> <p>Raskausaika on henkistä valmistautumista isyyteen Isyyden merkitys kasvaa raskauden aikana</p>	<p>Isyyden säilyminen tapaa- mattomuudesta huolimatta</p> <p>Isyys luo sitoutumisen tar- peen</p> <p>Kokonaisvaltainen tunneside</p> <p>Isyyden herääminen odotus- aikana</p>	<p>ISYYDEN MERKITYS KASVAA</p>
<p>Halu antaa lapsen elämälle sisältöä Halu viettää lapsen kanssa aikaa niin paljon kuin mahdollista</p> <p>Halu pitää huolta Isyys on sitoutumista kasvatukseen</p> <p>Isänä olo ei edellytä biologista yhteyttä Kun lapsen kanssa on paljon, siihen kasvaa</p>	<p>Halu olla lapsen elämässä</p> <p>Tarve kantaa lapsesta vas- tuuta</p> <p>Sosiaalinen isyys rinnastetta- vissa biologiseen</p>	<p>HALU OLLA VANHEMPI</p>
<p>Lahjojen ostaminen lapselle luo lapsen läsnäolon tunteen Syntymäpäiväkakun tekeminen poissaolevalle lapselle</p> <p>Leikki puiston rakentaminen talon pihalle Ruokaostoksilla valitsee lapsen lempiruokia itselleen</p>	<p>Lapsen merkkipäivien juhli- minen yksin</p> <p>Toiminnallinen lapsen muis- taminen</p>	<p>VOIMAANNUTTAVA TE- KEMINEN</p>
<p>Oma mielikuvitusmaailma lapsen yhteyden säilyttämiseen Unelma elämisestä lapsen kanssa</p> <p>Suhteen menetys lapseen on pahempaa kuin lapsen kuolema Tapaamattomuus on hallinnoinut täysin elämää</p>	<p>Unelma lapsen kanssa elämi- sestä</p> <p>Tapaamattomuus luo suun- nattoman kaipauksen</p>	<p>TOIVO ISYYDEN TÄYT- TYMISESTÄ</p>

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys

Terveystieteellisessä tutkimuksessa on sensitiivisiä tutkimusteemoja. Näitä ovat muun muassa dramaattiset ja vaikeat elämäntilanteet, mutta arkipäivästä nousevat teemat voivat myös olla sensitiivisiä. Tutkimuksen tekijä ja tutkimukseen osallistujat voivat olla aiheen sensitiivisyydestä eri mieltä. (Kylmä & Juvakka 2007, 145.) Opinnäytetyön aihe oli haastateltaville miehille sensitiivinen. Toisaalta miehet olivat sitä mieltä, ettei heidän henkilöllisyytensä paljastuminen vahingoittaisi heitä yksilöinä. Haastattelun yhteydessä haastateltaville selvitettiin, ettei heidän henkilöllisyytensä paljastuisi tämän opinnäytetyön kautta. Anonymiteetti on yksi tutkimuksen eettisyyden peruspilari (Kylmä & Juvakka 2007, 150).

Lupa opinnäytetyön tekemiseen saatiin Lapsen oikeuksien tuki ry:ltä kirjallisesti. Opinnäytetyön haastatteluun osallistuneet miehet valittiin Lapsen oikeuksien tuki ry:n toimesta. Haastattelun yhteydessä osallistujat allekirjoittivat tietoisensa suostumuksen osallistumisestaan (Liite 2). Tietoinen suostumus sisältää paitsi osallistujan henkilötiedot, selvityksen osallistujalle kuka tutkimuksessa kerättyjä tietoja käyttää ja kuvauksen siitä, miten tietojen luottamuksellisuus on suojattu. Tutkittavan tulee tulla myös tietoiseksi osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta peruttaa suostumus ilman perusteltua syytä. (Kylmä & Juvakka 2007, 142.)

Haastatteluun osallistuneilla miehillä oli omakohtaista kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Miehet olivat olleet erossa lapsistaan hyvin eripituisia aikoja, joten he tarkastelivat asiaa eri lähtökohdista haastattelussa, mikä toi aineistoon monipuolisuutta. Haastattelijana opinnäytetyön tekijä ei kokenut vaikuttaneensa haastateltavien mielipiteisiin, koska hänellä ei ollut henkilökohtaista kokemusta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen tekijä asettuu haastattelutilanteessa oppijan asemaan (Kylmä & Juvakka 2007, 93).

Laadullisessa tutkimuksessa toinen tutkija ei välttämättä päädy samaan tulkintaan, vaikka kysymyksessä olisi täysin sama aineisto. Laadullisessa tutkimuksessa hyväksytään, että todellisuuksia on monia. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tässä opinnäytetyössä aineiston analyysia ohjasivat opinnäytetyön tehtävät, jotka muodostivat teemahaastattelun

runгон. Jos tutkimustehtävät olisivat olleet erilaiset, olisi analyysin tulos ja painopiste voineet muuttua, vaikka haastateltavat olisivat tuottaneet lähes samanlaisen aineiston. Analyysivaiheessa aineistoon palattiin uudelleen tarkistamaan, että opinnäytetyön tekijän käsitys oli yhtenevä aineiston kanssa. Tämä toi luottamusta analyysin tekoon.

Tutkimusaiheen valinnassa on tärkeää pohtia sen oikeutusta (Kylmä & Juvakka 2007, 144). Lapsen oikeuksien tuki ry tekee tärkeää työtä vanhemmuuden tasa-arvoisuuden tukemiseksi. Tämän opinnäytetyön tekijä kokee edesauttaneensa yhdistystä tavoittessaan. Opinnäytetyön tekeminen herätteli tekijää pohtimaan vanhemmuuksien tasa-arvoisuuksia Suomessa.

7.2 Luotettavuus

Tutkimusprosessin luotettavuuden kriteereinä voidaan pitää tutkimusprosessin johdonmukaisuutta, tutkimusprosessin perusteltua kuvausta, sen aineistolähtöisyyttä ja kontekstisidonnaisuutta sekä tiedon laadukkuutta ja yleistettävyyttä. Lisäksi raportissa tulee selvästi erottua tutkijan oma näkemys muusta hankitusta tiedosta. Tutkijalla on selkeästi vastuu tutkimuksensa toteuttamisesta. (Virtanen 2006, 202–204.) Tämä opinnäytetyö eteni loogisesti ja valitut menetelmät, esimerkiksi ryhmähaastattelun valinta herkün aiheen käsittelemiseksi, tukivat prosessin johdonmukaisuutta. Opinnäytetyössä on pyritty kuvaamaan tarkasti opinnäytetyön eteneminen ja perustelemaan työn suhteen tehdyt valinnat, mikä on tutkimusprosessin perusteltua kuvausta. Opinnäytetyön aineisto on ollut prosessissa keskeisessä asemassa ja analyysi on edennyt aineiston ehdoilla. Tällä tavoin on pyritty varmistamaan opinnäytetyön aineistolähtöisyyttä.

Virtasen (2006, 202) mukaan kontekstilla tarkoitetaan ihmisen koettua maailmaa tai ihmisen ulkopuolisen todellisuuden kokonaisuutta. Tämä opinnäytetyö on kontekstisidonnainen, lastansa tapaamattoman isän kokemuksia ei voi yleistää koskemaan esimerkiksi lastansa tapaamattoman äidin tai isovanhemman kokemuksiin. Opinnäytetyön tekijän näkökulmasta tilannetta voisi mahdollisesti verrata vankilassa olevan isän kokemuksiin.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan saavuttaa käsitteellistä tai persoonakohtaista yleistä tietoa (Virtanen 2006, 202). Tässä tutkimuksessa on tuotettu tietoa, joka on mahdollisesti yleistettävissä isien erokokemuksiin, kuten yllämainittu vankilaisuus.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden ja siirrettävyyden kriteerein. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta ja sen osoittamista tutkimuksessa. Tutkijan tehtävänä on varmistaa, että saadut tulokset vastaavat haastateltujen henkilöiden käsityksiä tutkimuksen kohteesta. Vahvistettavuus tarkoittaa tutkimusprosessin kirjaamista siten, että tutkimusprosessin seuraaminen onnistuu ulkopuolisen silmin. Refleksiivisyys tarkoittaa tutkijan avoimuutta lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Hänen arvionsa omasta vaikutuksestaan aineiston keruuseen ja aineistoon tulisi olla esillä. Siirrettävyys tarkoittaa, että tutkija esittää riittävän kuvailevaa tietoa osallistujista ja kontekstista, jotta lukija voi itse arvoida tutkimustulosten soveltamista muihin vastaaviin tilanteisiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 127–129.)

Tässä opinnäytetyössä uskottavuutta on vahvistettu opinnäytetyön tekijän pitämällä tutkimuspäiväkirjalla, johon tekijä on kuvannut kokemuksiaan ja pohtinut tekemiään valintojaan. Päiväkirjalla oli tärkeä rooli varsinkin ryhmähaastattelun nostamien ajatusten taltioijana. Haastattelun jälkeisiin tuntemuksiin ja mielikuviin oli helpompi palata päiväkirjan avulla sisällönanalyysia tehtäessä.

Vahvistettavuuden lisäämiseksi opinnäytetyön tekijä on käyttänyt ohjeiden mukaista raportointia, joka helpottaa ulkopuolista lukijaa seuraamaan prosessin kulkua. Opinnäytetyön tekijä on ollut tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Ensikertalaisena opinnäytetyön tekijä on kiinnittänyt erityistä huomiota erottaakseen oman subjektiivisen pohdinnan ja aineistosta nousevat tulokset. Opinnäytetyön tekijän tavoitteena on lisäksi ollut saada haastateltujen isien ääni kuulumaan työssä, esimerkiksi tuloksissa lukuisilla autenttisilla siteerauksilla. Tämä lisää opinnäytetyön refleksiivisyyttä.

Opinnäytetyössä kuvaillaan haastateltavat siinä määrin kuin se on mahdollista heidän anonymiteettinsa säilymiseksi. Tekijän täytyi ottaa huomioon opinnäytetyön luotettavuuden lisäksi luottamuksellisuus haastateltavia kohtaan. Kuvailevaa tietoa on kuitenkin pyritty antamaan siinä määrin, että opinnäytetyön tulosten siirrettävyys mahdollistuisi.

7.3 Tulosten tarkastelu

7.3.1 Lastansa tapaamattoman isän tunteet

Lastaan tapaamattoman isän tunteiden vaihtelevuus tunnemyrskystä tyyneen ikävään noudattelee traumaperäistä stressireaktiota. Kun lapsen tapaamattomuus alkoi, isän voimakkaat tunteet menetyksen johdosta ilmensivät traumaperäisen stressireaktion sokkivaihetta. Traumaperäiset stressireaktiot ja -häiriöt ovat tavallisia, kaikenikäisillä esiintyviä mielenterveyden häiriöitä. Ne tulee tunnistaa terveydenhuollon palvelujärjestelmän kaikilla tasoilla. (Käypä hoito 2009, 1.)

Traumaperäisen stressireaktion sokkivaihe alkaa kriisin laukaisseen tilanteen jälkeen. Tämän vaiheen aikana ihminen ei pysty vielä käsittämään kriisin aiheuttanutta tapahtumaa ja voi jopa kieltää sen. Levottomuus ja lamaantuminen saattavat myös vaihdella vuoronperään. (Suomen mielenterveysseura 2013.) Tähän opinnäytetyöhön osallistuneet isät kuvasivat tunteiden vaihdelleen sekavista selkeisiin.

Shokkivaiheen jälkeen tulee reaktiovaihe. Tämän aikana ihminen alkaa kohdata järkyttävän tapahtuman ja yrittää muodostaa käsitystä tapahtuneesta sekä sen merkityksestä. (Suomen mielenterveysseura 2013.) Isät kuvailivat tässä vaiheessa kokeneensa menetyksestä johtuen voimakasta surua.

Stressireaktion käsittelyvaiheessa aletaan ymmärtää kriisin aiheuttanutta tapahtumaa. Tapahtumaa ei kielletä, vaan sen ymmärretään olevan totta muutoksineen ja menetyksineen. Ihminen alkaa olla valmis kohtaamaan oman muuttuneen tilanteensa. (Suomen mielenterveysseura 2013.) Sopeutuminen lapsen tapaamattomuudesta johtuvaan suruun toi isille ymmärryksen, että on oltava psyykkisesti vahva selvitäkseen vaikeasta tilanteesta.

Stressireaktion uudelleen suuntautumisen vaiheessa tapahtunut alkaa muuttua osaksi elämää. Tapahtuneen kanssa pystyy siis elämään, eikä se ole jatkuvasti mielessä. (Suomen mielenterveysseura 2013.) Haastatellut isät kuvasivat sopeutuneensa tilanteeseen. Jäljelle jäi suuri kaipaus lasta kohtaan.

7.3.2 Tapaamattomuuden vaikutukset isän elämään

Isäksi tulleiden miesten haastattelututkimukset ovat tuoneet esille miesten itsensä kertomana, että valtaosa heistä koki elämänsä muuttuneen parempaan suuntaan lapsen syntymän jälkeen. Näihin muutokseksiin liittyi positiivisia tunne-elämyksiä. (Huttunen 2010, 178.) Isäksi tuloon liittyviä positiivisia kokemuksia on löydettävissä myös lastansa tapaamattomien isien kokemuksista. Lastansa tapaamattomat isät kokivat voimaannuttavan elämänmuutoksen yhdeksi tapaamattomuuden vaikutuksista. He kokivat oivalluksen, että omasta elämästä oli saatava ote ilman, että tapaamattomuus oli koko ajan päällimmäisenä. Tämän oivalluksen jälkeen lapsen menetys oli tuottanut taidon selvittää hankalista tilanteista.

Sitoutunut isä aktivoituu tutkimusten mukaan yhä enemmän sosiaalisissa suhteissa ja on yhteisöllinen lähipiirinsä kanssa (Huttunen 2010, 179). Lastansa tapaamattomat isät kokivat myös aktivoituneensa sosiaalisesti. Oma kokemus lapsen menetyksestä herätti halun auttaa muita ja tapa käsitellä muiden ihmisten murheita muuttui. Lapsen menetyksen kautta isät tutustuivat myös moniin uusiin ihmisiin ja solmivat uusia ihmissuhteita.

7.3.3 Isyyden merkitys lastansa tapaamattomalle isälle

Mykkäsen (2010, 124) tutkimuksen mukaan useat miehet pitivät isäksi tuloa tavoitteena, johon pyritään tiettyä aikana elämästä. Lastansa tapaamattomat isät unelmoivat lapsen kanssa elämisestä tulevaisuudessa. Tämä unelma sai isät jaksamaan arkipäivässä.

Kohosen, Kylmän, Juvakan ja Pietilän (2007) mukaan toivoa vahvistaa vertaistuen läsnäolo. Tutustuminen samassa tilanteessa oleviin ihmisiin auttaa eteenpäin omassa elämässä (Kohonen ym. 2007, 71). Opinnäytetyöhön haastatellut, samankaltaisissa tilanteissa olevat isät ovat kuin vertaisryhmä toisilleen. Jo ryhmähaastattelutilanteessa isäryhmän kanssa saattoi aistia tuloksistakin esiin nousevan toivon isyyden täyttymisestä. Jokainen isä näki yhteisen tulevaisuuden lapsensa kanssa.

7.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tämän opinnäytetyön haastateltavien isien kertomuksista nousi esiin kokemus sosiaalisen tuen puutteesta. Voisi olla aiheellista tehdä hoitotyön näkökulmasta tutkimusta siitä, millaista tukea sosiaali- ja terveydenhuolto pystyisi tarjoamaan lastansa tapaamattomalle isälle.

Opinnäytetyön aihe herätteli pohtimaan aihetta myös 'päinvastaisesta näkökulmasta' eli aihealuetta voisi tarkastella isäänsä tapaamattoman lapsen kontekstista. Lisäksi mielenkiintoista olisi perehtyä syvällisemmin syy-seuraus –suhteisiin, joita tutkimalla voitaisiin löytää syitä, jotka ovat johtaneet lapsen tapaamattomuuteen.

LÄHTEET

- Broberg, M. & Hakovirta, M. 2009. Lapsistaan erillään asuvana isänä eron jälkeen. Teoksessa Forssén, K., Haataja A. & Hakovirta M. (toim.) Yksinhooltajuus Suomessa. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D50/2009. Helsinki: VL-Markkinointi. 186–200.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 26–44.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Huttunen, J. 2010. Isyyteen sitoutuminen ja sen merkitys miehelle. Suomen lääkäri-lehti 3(65), 175–181.
- Isyyslaki 5.9.1975/700. Luettu 6.4.2013. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750700
- Kangaspunta, R., Kilkku, N., Punamäki, R-L. & Kaltiala-Heino, R. 2004. Psykososiaalisen tuen tarve äitiys- ja lastenneuvolatyön haasteena. Kokemuksia Perheen hyvinvointineuvola –projektista. Suomen Lääkäri-lehti 38(59), 3521–3525.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro.
- Kohonen, M., Kylmä, J., Juvakka, T. & Pietilä, A-M. 2007. Toivoa vahvistavat hoitotyön auttamismenetelmät – metasynteesi. Hoitotiede 19(2), 63–73.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Käypä hoito. 2009. Traumaperäiset stressireaktiot ja -häiriöt. Luettu 10.9.2013. <http://www.kaypahoito.fi/>
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361. Luettu 6.4.2013. www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830361
- Lapsen oikeuksien tuki ry. 2013. Luettu 22.8.2013. <http://www.lotry.fi/index.php/yhdistys/yhdistyksen-tarkoitus>.
- Lehtonen, M. 2007. Voiko isä olla lapsen hyvä huoltaja? Teoksessa Kotro, A. & Sepponen, H T. (toim.) Mies vailla tasa-arvoa. Helsinki: Tammi, 52–61.
- Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenlisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen ja terveystieteiden laitos. Oulu: Oulun yliopisto. Väitöskirja.
- Metsämuuronen J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 4. International Methelp Oy, Helsinki.

Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.

Mykkänen, J. & Aalto, I. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 34. Luettu 1.4.2013. www.nuorisoseuratutkimus.fi/julkaisuja/isyydenihanteet.pdf

Mäenpää T., Åstedt-Kurki, P. & Paavilainen, E. 2006. Ryhmähaastattelu tiedunkeruumenetelmänä tutkittaessa ala-asteen kouluterveydenhuollon perhekeskeisyyttä ja perheiden tiedollista tukea. Teoksessa Aho, A., Tarkka, M.-T., Paavilainen E. & Åstedt-Kurki, P. (toim.) Perhehoitotieteelliset tutkimusmenetelmät. Research Methods in Family Nursing Science. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Perhekeskeisen hoidon tutkimus- ja opetuskeskus. Julkaisuja 7. 30–37.

Pimenoff, V. 2009. Salomonin tuomio ja selvitetty isyys. Suomen Lääkärilehti 36(64), 2954.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22–56.

Ruusuvuori J., Nikander P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori J., Nikander P., & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.

Siekkinen, K. 2010. Syvähaastattelu. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 45–60.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoiloissa. Tulostettu 6.4.2013. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3639.pdf&title=Isat_ja_isyyden_tukeminen_aitiys_ja_lastenneuvoloissa_fi.pdf

Suomen mielenterveysseura. 2013. Traumaattisen kriisin vaiheet. Tulostettu 10.9.2013. <http://www.e-mielenterveys.fi/kriisit/traumaattiset-kriisit/traumaattisen-kriisin-vaiheet/>

Virtanen, J. 2006. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: International Methelp ky.

LIITTEET

LIITE 1. TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Lastansa tapaamattomien isien teemahaastattelun runko

1. Lastansa tapaamattoman isän tunteet
2. Tapaamattomuuden vaikutus voimavaroihin
3. Isyyden merkitys

LIITE 2. OPINNÄYTETYÖN TIEDOTE JA SUOSTUMUSLOMAKE

1 (2)

TIEDOTE**27.4.2013****Hyvä isä!**

Pyydän Sinua osallistumaan opinnäytetyöhöni, jonka tarkoituksena on kuvata lastansa tapaamattomien isien kokemuksia.

Osallistumisesi tähän opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää osallistumisesi syytä ilmoittamatta milloin tahansa. Opinnäytetyölle on myönnetty lupa Lapsen oikeuksien tuki ry:ltä, joka toimii opinnäytetyön yhteistyötahona.

Opinnäytetyö toteutetaan ryhmähaastattelulla, johon osallistuu yhteensä neljä isää. Lapsen oikeuksien tuki ry:n toiminnanjohtaja Mikael Jämsänen on kerännyt teidät isät haastatteluun. Ryhmähaastattelu toteutetaan Helsingissä sovittuna ajankohtana. Haastattelu nauhoitetaan haastateltavien luvalla. Nauhoitus tehdään, jotta haastattelun analyysi olisi mahdollisimman luotettavaa. Sinun toivotaan varaavaan haastatteluun aikaa kaksi tuntia. Ryhmähaastattelu, johon osallistut, on keskustelunomainen tilanne, jossa voit tuoda esille omat kokemuksesi aiheesta juuri sellaisena kuin haluat.

Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisesti. Aineisto on ainoastaan opinnäytetyön tekijän käytössä. Aineisto säilytetään salasanalla suojattuina tiedostoina, kirjallinen aineisto lukitussa tilassa.

Sinulta pyydetään kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta. Opinnäytetyön tulokset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, opinnäytetyön raportista ei yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan. Opinnäytetyöt ovat luettavissa elektronisessa Theseus -tietokannassa, ellei Lapsen oikeuksien tuki ry:n kanssa ole muuta sovittu.

Mikäli Sinulla on kysyttävää tai haluat lisätietoja opinnäytetyöstäni, vastaan mielelläni.

Opinnäytetyön tekijä

Iiris Markkanen
Sairaanhoitajaopiskelija (AMK)
Tampereen ammattikorkeakoulu
iiris.markkanen@health.tamk.fi

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISESTA

SUOSTUMUS

Lastansa tapaamattomien isien kokemuksia

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa opinnäytetyöstä, jonka tarkoituksena on kuvata lastansa tapaamattomien isien kokemuksia. Olen saanut myös mahdollisuuden esittää opinnäytetyöstö tekijälle kysymyksiä.

Ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Paikka ja aika

_____.____.2013

Suostun osallistumaan
opinnäytetyöhön:

Suostumuksen
vastaanottaja:

Haastateltavan allekirjoitus

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

Tutkimus	Tarkoitus	Menetelmä	Keskeiset tulokset
<p>Kohonen, Kylmä, Juvakka & Pietilä (2007)</p> <p>Toivoa vahvistavat hoitotyön auttamismenetelmät - meta-synteesi</p> <p>Metasynteesi</p>	<p>Muodostaa metasynteesi toivoa vahvistavista hoitotyön auttamismenetelmistä</p> <p>Muodostaa synteesi toivoa vahvistavista hoitotyön auttamismenetelmistä hoitotieteellisten julkaisujen avulla</p> <p>Toivoa vahvistavien hoitotyön auttamismenetelmien kuvaaminen aikaisemmin toteutettujen tutkimusten synteesin avulla</p>	<p>Kvalitatiivinen menetelmä/ Metasynteesi</p> <p>CINAHL PubMed -tietokannat</p> <p>N = 47 artikkeleja</p> <p>Systemaattinen aineistohaku</p> <p>Induktiivinen sisällönanalyysi</p>	<p>Toivoa vahvistavat auttamismenetelmät ovat luottamukseen perustuvan hoitosuhteen rakentaminen, potilaseen keskittyvä työskentely, keskustelu potilaan kanssa, läheisten ja potilaan toivon aktiivinen tukeminen, läheisten ja potilaan tiedonsaannin turvaaminen, potilaan omien voimavarojen vahvistus, potilaan auttaminen tulevaisuuteen suuntautumisessa ja tavoitteiden asettamisessa, tukea potilaan hengellisyyttä, potilaan pelkojen vähentäminen, läheisten ja potilaan tukeminen sairauteen ja sen hoitoon sopeutumisessa, potilaan sairauden hoito, potilaan tukeminen sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseksi, potilaan läheisten tukeminen ja hoitoon osallistumisen rohkaiseminen, vertaistuen järjestäminen omaisille ja potilaalle ja suojaavan ympäristön huolehtiminen potilaalle.</p>

<p>Mesiäislehto-Soukka (2005) Perheenisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus</p> <p>Väitöskirja</p>	<p>Kuvailla isien kokemuksia perheenisäyksen yhteydessä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Millaisia kokemuksia isillä on perheenisäyksestä? 2. Millaisia kokemuksia isillä on raskauden ajalta? 3. Millaisia kokemuksia isillä on synnytystapah- tumasta? 4. Millaisia kokemuksia isillä on uudesta lapses- ta kolmen ensimmäisen elinvuoden ajalta? 	<p>Kvalitatiivinen tutkimus/ Fenomenologi- nen tutkimus</p> <p>Suomi</p> <p>N = 30</p> <p>Avoin haastat- telu</p>	<p>Perheenisäys merkitsi isille kodin rakenta- mista ja rakentumista, se tuotti iloa, onnea ja myös vastuuta sekä huolta. Vaimon raska- us, synnytys ja uusi lapsi merkitsivät kas- vamista isänä ja kehiti- tymistä miehenä. Per- heenisäys merkitsi sopeutumista uuteen, muuttuneeseen tilan- teeseen. Isien koke- muksiin perheenisäyk- sestä vaikuttavat lap- suuden kokemukset, isäksi kasvaminen, kasvatus ja isänä toi- mminen. Miehen ja vaimon välinen pa- risuhde oli perusta kodin ilmapiirille. Odottavan perheen hoito ja kohtaaminen koettiin arvokkaaksi ja äitisuuntautuneeksi, mutta isät ohittavaksi.</p>
<p>Mykkänen (2010) Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus</p> <p>Väitöskirja</p>	<p>Selvittää ensimmäistä kertaa isäksi tulleiden miesten kertomuksia isäksi tulosta sekä niis- sä esiintyviä tunteita ja toimijuuksia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Millaisia tarinoita ja toimijuuksia isien ker- ronnasta voi identifioi- da? 2. Mitä ja miten isät tunteistaan kertovat ja millaisia tunnetoimi- juuksia kerronnasta on hahmotettavissa? <p>Selvittää isäksi tulon tarinoita ja niissä esiin- tyviä toimijuuksia ja tunteita.</p>	<p>Kvalitatiivinen menetelmä</p> <p>N = 27</p> <p>Haastattelu</p> <p>Narratiivinen analyysi</p>	<p>Isäksi tulleiden miesten kertomuksista hahmottui tarinatyyppejä, jotka ilmensivät isien valin- toja ja valitsematta jättä- misiä, mahdollisuuk- sia ja rajoja sekä isien toimintaa koskevia odotuksia, joita he enemmän tai vähem- män halusivat ja ky- kenivät noudattamaan. Miesten kertomukset kiteytyivät tässä normitarinoiksi, sel- viytymista- rinoiksi ja tahtota- rinoiksi. Näiden tari- noiden sisältö ja ra- kenne, intentionaali- suus ja sattumanvaraisuus</p>

			onnistumisineen ja epäonnistumisineen muodostavat tämän aineiston tarinatavara-talon.
--	--	--	---